

N. PÁL JÓZSEF 2019.11.22 22:58

Hisztéria? – N. Pál József

publicisztikája

Ez év elején „Hozz rá...!” címmel megjelent dolgozatom vége felé írtam: „Mi lesz, nem tudom, mindig óvatosan – inkább a remélt eredmény alá kevéssel – tippelek, így a csoport második helyére kisebb »józan esélyt« látok, mint – mondjuk – a harmadikra. Ám két dologban biztos vagyok. Az egyik: mind a nyolc meccsen roppant észnél kell lenni (nem lehet újabb észtországi produkció), s akkor talán, talán...!” Bíztam-e a magyar labdarúgó-válogatott Eb-re jutásában, nem tudom, de reménykedtem, ahogy 2015 novemberében, a norvégok elleni oda-vissza előtt is, és akkor „csoda történt” ugyebár. Most nem történt csoda, a realitás lett részünké, ahogy hosszabb távon történni szokott általában, még a futballhoz hasonlatos, bizonytalanságokkal terhelt műfajokban is.

Nézem a tíz csoport végeredményét, és látom, mindenütt az a két csapat jutott tovább (Finnország kivételével talán?), amelyet az előzetes esélylatolgatás során a tárgyyszerű elme várhatott. Így lett a csoportunkban is. Horvátország, a legutóbbi vb ezüstérmese s Wales, a 2016-os kontinenstorna elődöntőse végzett az első két helyen, a kiváló egyéni képességű játékosokkal is megtűzdelt gárdák tehát. Miért kell csodálkozni, dühöngeni? – mondanám, hisz ott kötöttünk ki, ahonnet sorsoltak minket. Negyedik kalapból a negyedik helyen. Semmi váratlan nem történt tehát, ám a véget tudomásul venni mégis keserű.

A magyar válogatott „összességében” azt hozta – nem a szurkoló sokszor be sem vallott, máskor verbális utálkozással „elfedett” reménykedésére gondolok! –, amit várhattunk. Nem többet, de nem is kevesebbet. Voltak csodák a sorozat közben (Horvátország, Wales legyőzése), s voltak letargiába lökő kudarcok is (Szlovákia oda-vissza). Volt a mámorra alkalom, és lett a hisztériára is. Volt felszökő remény, s lett kétségbeesés, kontrollálhatatlan harag is – azt hiszem, megspórolhatatlanul!

Régi vesszőparipám: futballunk legnagyobb átka, hogy a mámor-hisztéria dimenzió példátlanul széles mifelénk. A híres osztrák futballszakember, Hugo Meisl régi mondásának (a magyarok vagy temetnek, vagy lakodalmat ülnek) nemzetkarakterológiai érvényében nem hiszek, de látni vélem, hogy e „modell” történelmi-társadalmi determinációk miatt mégis működni tetszik. A magyar labdarúgás hullámmozgásoktól kísért dicsőséges – úgy a hatvanas évek második feléig tartott – korának emlékezete oly erős ugyanis, hogy az e nagyságra már nem emlékezőket is fogva tartja máig, ha e „csapda” lélektanáról nem tudunk beszélni, akkor is. Ezért képes a mi szurkolónk a stadionépítések értelmén-értelmetlenségén rugózni esztendőig akár, ezért keserűen magabiztos egy-egy „sorsdöntő” meccs előtt (ki fogunk kapni!), s ezért mámoros, ha

mégis győztessé vergődünk valahogy.

Sosem értettem azt a szurkolót, aki meccs előtti jóslatát – ha nem „talál” – menten elfelejti, s akár pozitív, akár negatív módon ugyanolyan magabiztos lesz pillanatok alatt, mint volt „tévedése” előtt. Mintha sosem tanulna semmiből, ellenben a mámorhoz és a haraghoz való jogot kétely nélkül magának követeli – az utóbbit gyakrabban, régóta már. Meglehet, vérmérséklet kérdése is ez, de a futball heves érzelmeket kiváltó természetének meg e „magyaros” történeti folyamat determinációjának is példája egyben. Ám – mint tudjuk – a drukker leválthatatlan, s a sokaság atomjaként „mindig igaza van”.

Esterházy Péter mondata jut eszembe: „a szurkoló tisztában van a realitással, csak éppen eltekint tőle”. Hát igen, így van, ha nem vigasztal engem, akkor is. S nincs mese, ha a szurkoló nem a várt-követelt boldogságdózsist kapja, haragudni fog, s e harag nemcsak realitásérzékét fojtja meg, értékítéletét is fogva tartja könyörtelenül. A minapi mámort, akár drogos a tegnapi „anyag” hatását, rögvést elfelejti, s elkeseredetten átkoz, követel „valamit”. Változást, leváltást, kipellengérezést (X-et felejsük már el stb.), akármit, hogy fájdalma csillapodjék.

Nem tudom, jó ötlet-e szavaztatni a szurkolót (állítsa össze a csapatot, értékelje a játékosok teljesítményét), persze értem, interaktivitás, a demokrácia illúziókeltése, kattintásvadászat s egyebek. Csakhogy – állítom – e voksolást komolyan venni pillanatig sem érdemes. Nézem a cardiffi vereség utáni „osztályzatok” átlagát. A legrosszabb, Dzsudzsák Balázsé 2.44-gyel még a kifejezetten gyenge játékért járó hármast is alulmúlja bőven. Ezt az „értékelést” nem a teljesítmény konkrétsága, hanem a harag „ihlette” természetesen, ahogy a harag – ritkábban: az öröm – ihleti máskor is. Félreértés ne legyen: Dzsudzsák nem játszott jól (más sem azon az estén!), ám hogy a válogatottsági társrekorder sokak bögyében van, állítani merem. Kétségtelen: kiemelt szerepet, figyelmet kapott az utóbbi jó évtized labdarúgásában, rengeteget vártak tőle, így – a futball gerjesztette emócióknak megfelelően – a düh is reá zúdul elsősorban menthetetlenül.

Szerintem fölöslegesen, a mámor-hisztéria fogságára nézvést mégis érthetően, ám ennek a realitáshoz semmi köze sincs. Dzsudzsák Balázst – aki jó bal lábbal, de nem kiemelkedő tehetségként (!) jött világra – a magyar futball álmokat termelő nyomora dobta oly szerepbe, aminek e játék honi viszonyai közepette megfelelni nem tudhatott. Sikeresebb pályát is befuthatott volna, nem vitatom, de hát – mélyről indult gyermekként – úgy döntött, ahogy, s ez rendkívül irritáló bír lenni, futballunkban meg különösen. A rengeteg pénz, amit keresett eddig, meg a celebízűség vonzereje, miközben játéka örömet régen adott (amit adott – ha nincs „újrázás” – rögtön elfelejti a szurkoló). Ráadásul ő a kapitány, az elvárt vezér, csak hát – s ez a sorsverte tévedés – ő nem vezér, mert nem annak született, amiről persze nem tehet. Amikor a

norvégok elleni pótselejtező hazai meccse előtt asztalt verve a kib...ott három pontról ordította, azt gondoltam: Istenem, de nem áll jól neki, ez az ember eljátszik most egy szerepet. Puskás néhány válogatottság után vezér volt, Dzsudzsák rekorderként sem az, ez habitus kérdése, vagy Isten titka talán, de a reá zúdult megvetést méltánytalannak vélem.

Ahogy a csapatra zúdult keserűséget is. Egy pillanatig nem éreztem ugyanis, hogy – közhelyekkel élve – ne tettek volna meg mindent a játékosok, hogy ne tették volna ki szívüket-lelküket a pályára, és így tovább. Még a könnyeket is őszintének vélem én. Meg kéne érteni: valóban képességbéli hiányokról van szó itt, fiaink sem fejben, sem lábon nem eléggé gyorsak, koncentrálóképesek, legalábbis többször egymást követően nem tudnak azzá lenni, így most sem sikerült – ahogy januárban remélni akartam – nyolc meccsen végig kitartani. Vélem, azon a túlfűtöten beharangozott hazai, szlovákok elleni meccsen roppant meg a csapatban valami. Nemcsak szakmailag, lélektanilag is! Hangzatos szavak, fogadkozások ide vagy oda, ez a gárda hitben, készenlétben nem az lett ezután, mint volt az esztendő tavaszán. Mi lehetett e megroggyanás titka, nem firtathatom itt, történelmünk s vele párhuzamos futballhistóriánk kivédhetetlen következményeire utalhatok csupán.

Azt azonban súlylál állítom, hogy a legrosszabb, ami reánk köszönthet, a hisztéria. Nem arról van szó, hogy nincs jogunk a bánatra, hanem arról, hogy az elszánt utálat (ezeknek pénzt, új stadiont?) nem vezet sehova! Tudom, a politika sokakat irritál, meg kéne érteni hát: csak a felsőbb akarat – ami szükséges lehet a maga helyén – jó futballt nem terem, ahogy a legszebb stadion sem nyer meccset soha. Ahhoz a szakmai-módszertani kihívások összegyűjtése, rendszerezése, alkalmazása s a hagyományokhoz illeszkedő megújulási képesség együttállása kéne a gyakorlatban is, akkor, midőn e folytonosság nálunk jó fél évszázada megszakadt.

Ez hiányzik egyelőre. A tavaszon esedékes pótselejtezőkre meg – racionális remény híján – Isten kegyelméért esedezek. Szeretném még egyszer tömve látni a Puskás Arénát magyar csapattal a pályán ugyanis, hogy a kárörvendőknek mégse legyen igazuk!